

A hungarológia jelene és jövője c. projekt

(2017.09.30–12.31.)

a Magyar-Lengyel Nem-Kormányzati Együtműködési Program keretében

JELENTÉS

1. A hungarológia jelene és jövője c. projekt célja

A *hungarológia jelene és jövője* c. projektnek az volt a célja, hogy tudományos tapasztalatcserére kerüljön sor a hungarológia jelen állapotáról és perspektíváiról Lengyelország, Magyarország és más európai országok egyetemi intézményei között. A tervezet elsősorban a magyar nyelvre és a tágabb értelemben vett magyar kultúra (ezen belül a kortárs irodalom) és nyelvoktatás területén folyó kutatások eredményeinek bemutatására összpontosított. A cél elérése érdekében a poznańi Adam Mickiewicz Egyetem Magyar Szakja nemzetközi tudományos konferenciát szervezett, mely egyúttal az UAM **Magyar Szakjának a 25 éves évfordulóját** is hivatott volt megünnepelni.

2. A projekt megvalósítása: a konferencia előkészítése

A tervezet megvalósítása **2017. szeptember 30. és december 31.** közé esik **két magyar partner:** a budapesti ELTE (*Eötvös Loránd Tudományegyetem*) *Lengyel Filológiai Tanszéke* és *Alkalmazott Nyelvészeti Tanszéke* együtműködésével.

Az első szakasz a konferencia előkészítését jelentette: a **meghirdetést** és a jelentkezők összegyűjtését. Ennek érdekében információs kampányt kezdtünk mind Lengyelországban, mind Magyarországon (pl. nyelvészeti listákon történő meghirdetés), kiterjedt levelezés folyt a partnereinkkel és a potenciális résztvevőkkel.

A konferencia felhívását, későbbiekben a programját és az összefoglalókat a Magyar Szak hivatalos honlapján helyeztük el (<http://hung.amu.edu.pl>). Az UAM Collegium Novum épületének a területén és a Jowita diákokotthonban a konferenciát hirdető plakátokat tettünk ki, illetve emelben az UAM más egységeit is értesítettük. A **Radio Poznań** interjút készített Koutny Ilona tanszékvezetővel és dr. Kinga Piotrowiak-Junkierral, melyben tájékoztatták a hallgatókat a konferenciáról, valamint felkeltették az érdeklődést a magyar-lengyel kulturális kapcsolatok iránt.

3. A konferencia

A hungarológia jelene és jövője c. nemzetközi konferenciára **2017. november 30 és december 1. között** került sor a Jowita diákokotthon konferenciatermeiben. Több mint 70 résztvevőt számlált – köztük 40 kiváló belföldi és külföldi előadót, a magyar nyelv, irodalom, kultúra, történelem kutatóját, jelenlegi és volt diákjainkat, továbbá érdeklődő vendégeket. A konferencia nyitott volt, nem volt részvételi díj. A programot mellékeljük.

Az ünnepélyes megnyitón részt vettek és köszöntötték a jubileumát ünneplő Magyar Szakot: a varsói Magyar Nagykövetség I. titkára, dr. habil. Lagzi Gábor, az UAM Modern Filológia Karának Dékánja, prof. Aldona Sopata, a Nyelvészeti Intézet Igazgatója, prof. Piotr Wierzchoń, a Magyar Szak megalapításakor hivatalban lévő Dékán, prof. Tadeusz Zgółka, valamint az egyik alapító s több éven keresztül a szak vezetője, prof. Jerzy Bańcerowski.

A vendégeket a Finnugor tanszék vezetője, Koutny Ilona professzor asszony üdvözölte, aki utána felvázolta a szak 25 éves történetét. A megemlékezésekhez csatlakozott az alapítás idején magyar

kulturális attaséként közreműködő, Kovács István professzor, aki életének nagy részét a magyar szabadságharcban résztvevő lengyelek kutatásának szentelte (melynek eredményét az átadott vastag kötet bizonyította). A Magyar Szak és a KKM Balassi Intézet (melynek feladata a lektorok küldése) együttműködéséről annak képviselője, dr. Maróti Orsolya számolt be.

A konferencia lehetővé tette a tudományos tapasztalatcserét a magyarral foglalkozó kutatók és a jövő hungarológusai között, akik Lengyelországból, Magyarországról, Németországból, Ukrajnából (Kárpátaljáról) és Romániából (Erdélyből) jöttek. A találkozások és viták kiváló alkalmat teremtettek arra, hogy elgondolkodjunk a hungarológia jelenlegi helyzetén, a munkamódszereken, a fordítás és a lexikográfia gyakorlatán.

A konferencia során tizenkét tematikus blokkban folytak az előadások a nyelvészet problémáiról, az irodalom aktuális helyzetéről, a kortárs dráma és film, a magyar történelem, valamint a magyar tanítás fontos kérdéseiről. Az előadók között több elismert magyar nyelvész (Ladányi Mária, Szili Katalin), magyar szlavista (Ráduly Zsuzsanna) szerepelt, itt voltak a lengyelországi magyar szakok vezetői (Gizińska Csilla, UW, Grzegorz Bubak, UJ). A színházi panelben adott elő a kiváló magyar drámaíró és színházi kutató, Visky András, akinek a *Pornó* c. darabját a poznaeni Új Színházban (Teatr Nowy) jelenleg is játsszák. A dráma fordítója Jolanta Jarmołowicz, aki a Magyar Szak munkatársa a kezdetektől fogva (s mint ilyen egyedüli).

Az UAM hungarológiai konferenciája idején a tudományos referátumokhoz szervesen illeszkedett az az irodalmi találkozó és fordítói műhelymunka, melyre a **Fiatál Írók Szövetsége Hungarian Contemporaries – a Literary Tour of Poland** címmel megvalósuló projektje keretében került sor. Az egyhetes körút során nem csak a krakkói, varsói és poznaeni magyar szak hallgatóinak nyílt lehetősége fordításaik kapcsán Kellermann Viktória és Michalina Oziembłowska műfordítók közreműködése mellett magával a három fiatal magyar szerzővel, Ferencz Mónikával, Potozky Lászlóval és Zilahi Annával megismerkedni, hanem a szélesebb közönség is betekintést nyerhetett a kortárs magyar irodalmi élet sajátosságaiba a nyilvános találkozókön. Ezek tanulságairól az eseménysorozat szervezője, Kellermann Viktória és az irodalmi estek moderátora, Vásári Melinda számol be konferencia kötetében.

A konferencia alatt lehetőség volt magyar szerzők lengyel kiadású könyveinek a megvásárlására. Csütörtökön, a program végén pedig a *Piroska* néptánc együttes lépett fel, mely sok éve működik Poznanban Halina Pacanowska-Wiśniewska vezetése alatt. Az ugyancsak csütörtök esti ünnepi bankett már a baráti beszélgetések és újonnan keletkezett kapcsolatok elmélyítésének a helye volt, itt köszöntötte a varsói és krakkói tanszékvezető a poznaeni testvért, mely a jó együttműködést tükrözte.

4. A konferencia után: a kötet megszerkesztése

A konferencián megtartott előadások és más cikkek szerkesztése és bíraltatása következett decemberben (15 bírálót kértünk fel), s végül nyomdába került a kézirat. A létrejött **Hungarológia ma: nyelvészet, kultúra és nyelvoktatás** c. konferenciakötet az UAM Magyar szakjának *Bibliotheca Hungarica* sororat V. köteteként jelent meg. A kiadvány betekintést ad a magyar nyelvészet és irodalom aktuális kérdéseibe, a magyar mint idegen nyelv tanításának a problémáiba, elsősorban a Lengyelországban folytatott kutatások tükrében. A 400 oldalas könyv összesen 37 cikket tartalmaz 6 fejezetben, melyek nagyjából magyar nyelvűek lengyel összefoglalóval, negyed részük pedig lengyel nyelvű magyar összefoglalóval.

A **Nyelvészet: a struktúrától a jelentésig** című 1. fejezet 8 cikket tartalmaz kezdve a magyar mint kis nyelv jelentőségétől a nyelvészet számára (HEGEDŰS Rita), az igekötők tanításáról és az aspektus összefüggéseiről (SZILI Katalin). VLADÁR Zsuzsa bemutatja a szóelemző írásmód mögött rejlő nyelvészeti elméletek történetét, Paweł KORNATOWSKI pedig a Bańcerowski-féle általános morfológiai elméletet alkalmazza a magyar szavakra, Henryk JANKOWSKI azt fejtegeti, miért igés nyelv a magyar. LADÁNYI Mária már a nyelvtan szemantikai alapjait elemzi funkcionális kognitív keretben, kitérve az igei aspektusra is, KOUTNY Ilona pedig azt vizsgálja, hogy mi ábrázolható a hagyományos szótárakban a szemantikai viszonyokból és a világ nyelvi képéből magyar–lengyel példák alapján. Anna GRZESZAK közel 50 év magyar–lengyel összehasonlító tanulmányainak bibliográfiáját nyújtja át.

A 2. fejezet **Nyelvészet: nyelvhasználat** további 8 cikkével elsősorban pragmatikai kérdéseket tárgyal. PAP Andrea az udvariasságot elemzi a magyar mint idegen nyelv szempontjából, a bókra koncentrálva, Agnieszka VERES-GUŚPIEL pedig a névmások attitűdjelölő szerepét, melyet SITKEI Dóra felmérésen alapuló tanulmánya követ a kérés beszédaktusáról magyarul tanuló lengyel hallgatóknál. Dorota DZIEWOŃSKA–KISS a disznó nyelvi képét veti össze a magyarban és lengyelben, Anna SOBCZAK pedig a piros/vörös szín használatát próbálja megragadni felmérés alapján. MÁRKU Anita a kárpátaljai internetes nyelvhasználatról ad képet. Szymon PAWLAS az egyházi felekezetek elnevezéseit veti össze, BORBÁS Gabriella pedig bibliai példázatokot elemez.

A **Nyelvtanítás** fejezet 7 cikke elsősorban a magyaroktatás kulturális vonatkozásait öleli fel MAGYARI Sára a romániai magyar mint idegen nyelv oktatását vázoló cikke után. Míg TÖRÖK Katalin az internetes szótárak hiányaira hívja fel a figyelmet fordításkor, KOZAK Ildikó a magyar közmondások tanítását körvonalazza, DÁVID Mária pedig alapos elemzést ad, hogyan lehet a népdalokat és énekeket a nyelvtanítás szolgálatába állítani. PAP Dániel a szórend tanítását közelíti meg elméleti és gyakorlati szempontból. PAULÓNÉ DEME Krisztina a világhálón elérhető magyartanítási segédletekről ad számot, Agnieszka BARÁTKA pedig a magyar szakos diákok véleményébe ad bepillantást a magyar tanítást illetően.

Az **Irodalom** fejezet 6 cikket tartalmaz a 2. világháború utáni és a kortárs magyar irodalomból. Kinga PIOTROWIAK–JUNKIERT egy újra felfedezett írónőt mutat be, aki elsők között írt a holokausztról. HORVÁTH Kornélia Weöres Sándor és Oszip Mandelstam költészete között von párhuzamot. NAGY Julianna Varró Dániel költészetében keresi a nyelvi játékot, míg HORVÁTH Csaba Tóth Krisztina *Párducpompa* c. művét elemzi, NAGY László Kálmán pedig a legifjabb írónemzedék képviselője, Potozky László regényeit. A konferencia részét képezte a fiatal magyar írókkal (FISZ) való találkozás és műhelymunka, melyről KELLERMANN Viktória és VÁSÁRI Melinda számol be.

A **Dráma és film** c. 5. fejezet betekintést nyújt a mai magyar drámairodalomba és lengyelországi fogadtatásába GIZIŃSKA Csilla, VISKY András és PÁSZT Patrícia tanulmányainak köszönhetően. Visky, aki maga is drámaíró (*Pornó* c. művét Poznańban is bemutatták Jolanta JARMOŁOWICZ fordításában) az új poétikus színházat emeli ki, akárcsak Gizińska. A magyar film új aranykorát vázolja Grzegorz BUBAK, Elżbieta SZAWERDO pedig a *Saul fia* lengyelországi fogadtatását tárgyalja.

Az utolsó **Történelem** fejezet 3 cikke magyar–lengyel kapcsolatokkal foglalkozik: Adam SZABELSKI a magyar–lengyel barátság mítoszának eredetéről ír, Ryszard GRZESIK Attila legendáját veti össze Szvatoplukéval, LAGZI Gábor pedig két emigráns, a lengyel Jerzy Giedroyc és a magyar Gömöri György kapcsolatát mutatja be.

A kötet tematikus sokszínűségének köszönhetően nem csak a magyar nyelv iránt érdeklődőknek lehet értékes olvasmány, hanem a tágabb értelemben vett magyar kultúra (irodalom, film), valamint

a magyar történelem iránt érdeklődők számára is. A szerzők a hungarológia kiváló kutatói Kelet-Közép-Európa rangos tudományos intézményeinek munkatársai. Ennek is köszönhető, hogy a tanulmányok többsége összehasonlító jellegű, amely lehetővé teszi, hogy a hungarológia kérdéseit ne csupán önmagukban, hanem tágabb kontextusban értelmezhessük.

A konferencia a Magyar-Lengyel Nem-Kormányzati Együttműködési Program (#polhun) támogatásának köszönhetően valósult meg. Az anyagi hozzájárulásuk segítette a kötet kiadásában is. A konferencia és a kötet egyúttal a Lengyelországi Magyar Kulturális Év 2016/17 programjába is illeszkedik.

Mellékletek

1. A konferencia programja
2. Interjúk a konferencia résztvevőivel hungarológiáról és a konferencia jelentőségéről és szervezéséről